

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av ett bjälklag i Kungshuset Lund - komplettering "nyckelbjälken"

Linderson, Hans

2024

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2024). *Dendrokronologisk analys av ett bjälklag i Kungshuset Lund - komplettering "nyckelbjälken"*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2024:18). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

08 februari 2024

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2022:79, 2024:18

Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV ETT BJÄLKLAG I KUNGSHUSET LUND – KOMPLETTERING "NYCKEL-BJÄLKEN"

Uppdragsgivare: Geologiska institutionen, LU

Område: Skåne-Norrland **Prov nr:** 41467-41472+41622 **Antal sågprov:** 6+1

Dendrokronologiskt objekt: Golvbjälkaget på våning två. 41622 komplettering 2024

Resultat:

Dendro nr:	Provnr Vån 2; bjälke fr öst	Träd- slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Kommentarer mer vågad precision
41467	4	Tall	139	Sp 43 ej W	(1620)	(1620-1640)	(1620-1629)
41468	5	Tall	166	Sp 63 (W)	1821	1821-1830	V 1821/22
41469	7	Tall	188	Sp 70, W	Ej datering		
41470	8	Tall	150	Sp 61, W	(1726)	(V 1726/27)	
41471	9	Tall	185;3	Sp 80, W	1880	V 1880/81	
41472	Lösf(6)	Tall	124;1	Sp 16 ej W	1784	1818-1848	1820-1830
41622	"nyckel bjälke"	Tall	146	Sp 63, E	(1726)	(V 1726/27)	

Uppgifter om resultat och observationer i tabellen inom parentes är inte helt säkra

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Minst två, sannolikt tre vitt skilda avverkningstider framkommer i underökningen.

Vinterhalvåret 1880/81 prov 9, proveniens N E Värmland, S Dalarna.

1820-talet möjligen vinterhalvåret 1821/22, prov 5 och (6), proveniens Västra halvan av Småland.

1620-1640 bästa förslag 1620-tal, prov 4, proveniens Sörmland. Uppgifterna är inte helt säkra.

Endast prov 4 och (6) korsdateras sinsemellan, övriga prov har vitt skilda växtplatser eller åldrar. Detta var överraskande för mig. När jag valde ut prover från andra våningens bjälklag, som då sades vara av en gemensam ålder så samstämde det med mitt intryck av årsringarna i en fältmässig bedömning. Det är även möjligt att det kan förklaras med att flera träd har stått på störningskänsliga växtplatser. Sådana exempel är vindutsatta, nära grundvattenytan, instabilt underlag med mera, vilket kan leda till kompressionsved, uteblivna årsringar och andra problem för dendrokronologisk datering. Med en sådant sammansatt bestånd av virke skulle provmängden behöva dubblas.

Analys 2024: En bjälke undersöktes inför nyckel-tillställning 15/2. Denna är från **samma träd** som prov 8. Följaktligen har båda proven störningar i tillväxten som inte har med vädervariationen att göra. Dateringen är därför endast ganska säker, vinterhalvåret 1726/27. Ransberg kyrkas klockstapel i Västergötland daterar bäst. Bjälkarnas dimension känns igen i nedanstående skrift. <https://media.traditionsbararna.se/2015/02/Klockstaplar-l%C3%A4svesion-web-15-dec.pdf>

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.